

UCHWAŁA Nr XXIX/233/13

Rady Gminy Działdowo

z dnia 24 stycznia 2013 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013 - 2015.

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.15 z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz.1591 z późn. zm.), oraz art. 176 pkt 1, art.179 ust. 2 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r., o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r., Nr 149 poz. 887 z późn.zm.) Rada Gminy w Działdowie postanawia:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013 - 2015 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Działdowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Mirosław Zieliński

Uzasadnienie

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013 - 2015 został przygotowany jako jeden z elementów realizacji postanowień Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Gminny Program Wspierania Rodziny przedstawia kierunki działań zmierzających do tworzenia optymalnych warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dzieckiem, szczególnie tych, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

Celem programu jest ukazanie możliwości rozwojowych rodziny i jej zdolności do przezwyciężania braków poprzez wspieranie i poprawę jej funkcjonowania przy ścisłej współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Ważnym aspektem jest to, że Program będzie służyć, jako jeden z dokumentów niezbędnych przy ubieganiu się o dodatkowe środki finansowe w ramach ogłaszanych programów lub konkursów.

Zgodnie art.176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Natomiast art. 179 ust. 2 wskazuje, że gminny program wspierania rodziny uchwała rada gminy, z uwzględnieniem potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.

Gminny program wspierania rodziny na lata 2013-2015

I. Wstęp

Rodzina to podstawowe środowisko, które powinno zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne dziecku. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane są do wspierania rodziny i podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponadto, praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompetentną, obiektywną oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej. Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo - wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

II. Podstawa prawna:

- a) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.),
- b) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- c) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r.- Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964 r. Nr 9, poz.59 z późn. zm.),

III. Diagnoza społeczna

Gminę Działdowo według stanu na dzień 31.12.2012 r. zamieszkiwało 9 892 mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę osób i rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Działdowie, w 2012 roku było to 1740 osób, co obejmuje 525 rodzin. Porównano dane z 2012 r. z rokiem 2011 i 2010. Jak widać przez ostatnie lata nieznacznie spada liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia Ośrodka.

Rok	2010	2011	2012
Liczba rodzin korzystających z pomocy	591	556	525
Liczba osób korzystających z pomocy	1 987	1 859	1740

Tabela nr 1

Rodziny z trudnościami opiekuńczo wychowawczymi stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z innymi osobami, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym i zawodowym.

W 2012 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Działdowie objął szeroko rozumianym wsparciem 525 rodzin, w tym 87 rodzin korzystało z pomocy z powodu

bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Z danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Działdowie wynika, iż w 2012 roku nadzorem kuratorskim objętych było 16 rodzin.

U wielu rodzin objętych pracą socjalną lub nadzorem kuratora występują liczne problemy w opiece nad dziećmi: zaniedbywanie nauki, nie realizowanie obowiązku szkolnego, zagrożenie demoralizacją, niska samoocena, złe warunki socjalno – bytowe, uzależnienie od alkoholu rodziców. Brak odpowiedniego, specjalistycznego wsparcia dla tych rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

W Gminie Działdowo w 2012 r. w 16 rodzinach zastępczych przebywało 26 dzieci.

IV. Cele programu

1. Cel główny:

Skuteczna ochrona dziecka i rodziny poprzez kreowanie funkcjonalnego i zintegrowanego systemu wsparcia rodziny naturalnej oraz organizowania pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

2. Cele szczegółowe:

- 1) Poprawa, jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.
- 2) Zapewnienie szczególnej ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych.
- 3) Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

3. Działania mające na celu:

- 1) Poprawę jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.
  - a) Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne dla rodziców.
  - b) Opracowywanie i wdrażanie projektów i programów profilaktyczno - edukacyjnych dla rodzin i dzieci.
  - c) Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, realizującą Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

- d) Współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym w rozwiązaniu problemu przemocy w rodzinie.
  - e) Kształtowanie u rodziców właściwych postaw wychowawczych zgodnych z normami i wartościami społecznymi.
  - f) Zapewnienie rodzinie wsparcia i pomocy asystenta rodziny.
  - g) Szkolenia asystentów rodziny.
  - h) Nawiązanie współpracy z dziadkami, pod warunkiem, że sami są wolni od patologii.
- 2) Zapewnienie szczególnej ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych.
- a) Objęcie dzieci indywidualną terapią psychologiczno-pedagogiczną.
  - b) Kierowanie dzieci na kolonie i obozy realizujące programy przeciwdziałania uzależnieniom.
  - c) Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny przeżywającej trudności.
- 3) Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.
- a) Pomoc w utrzymaniu osobistych kontaktów dzieci z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów.
  - b) Udzielenie pomocy rodzicom biologicznym w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej.
  - c) Opracowanie we współpracy z rodziną biologiczną planu pracy, który jest zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.
  - d) Wsparcie finansowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci objętych pieczą zastępczą.
  - e) Pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego.
  - f) Organizowanie treningów rodzicielskich.
  - g) Uaktywnianie rodziców w ponoszeniu współodpowiedzialności za sprawy dziecka (wybór szkoły, zawodu, motywowanie do nauki, do poprawy zachowania).
4. Do realizacji założonych celów będą prowadziły działania, których wybór zostanie poprzedzony szczegółową analizą sytuacji danej rodziny. Podstawowym narzędziem służącym do diagnozy jest wywiad środowiskowy, przeprowadzony przez pracownika socjalnego. Pełna i efektywna realizacja celów założonych w programie będzie możliwa dzięki kompleksowemu spojrzeniu na rodzinę przeżywającą trudności oraz

podjęciu systemowych rozwiązań przy współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Priorytetem naszych działań jest uznanie podmiotowości dziecka oraz jego prawa do wychowania w rodzinie lub jak najszybszego powrotu do rodzin

V. Czas realizacji programu

Realizacja gminnego programu wspierania rodziny została zaplanowana na lata 2013 – 2015. Jest on dokumentem otwartym, może podlegać okresowej weryfikacji, modyfikacji i uzupełnieniu.

VI. Ewaluacja programu

Ewaluacja programu będzie oparta na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych. Zostaną one pozyskane poprzez bezpośrednią rozmowę, obserwację lub telefoniczny kontakt z rodzicami biologicznymi, opiekunami pieczy zastępczej, środowiskiem sąsiedzkim, pracownikami instytucjonalnych form pomocy rodzinie.

Ewaluacja dokonywana będzie również w oparciu o dane zawarte w sprawozdaniach sporządzanych z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

Wskaźniki osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych:

- liczba udzielonych porad przez specjalistów
- liczba realizowanych projektów i programów profilaktyczno-edukacyjnych dla rodzin i dzieci
- liczba rodzin wymagających wsparcia
- liczba osób uzależnionych, skierowanych na leczenie
- liczba osób uzależnionych, które podjęły leczenie
- liczba osób uczestniczących w terapii dla sprawców i ofiar przemocy
- liczba rodziców świadomych właściwych postaw wychowawczych
- liczba rodzin, którym przyznano asystenta
- udział asystentów rodziny w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje
- liczba dzieci objętych terapią psychologiczno – pedagogiczną
- liczba dzieci, którym zapewniono udział w zajęciach edukacyjnych, w tym z elementami przeciwdziałania uzależnieniom, połączonych z wypoczynkiem

- liczba dzieci utrzymujących kontakty z rodzicami biologicznymi do ogółu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
- liczba osób, które podjęły zatrudnienie
- liczba rodzin wydatkujących otrzymane wsparcie zgodnie z przeznaczeniem
- liczba rodzin, które nabyły podstawy prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego
- liczba rodzin biologicznych dziecka, z którymi zrealizowano plan pracy zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej
- liczba dzieci powracających do rodziny naturalnej
- liczba rodzin biorących udział w treningach rodzicielskich

Uzyskane dane pozwolą na ocenę wartości programu oraz pomogą w dalszym planowaniu, realizacji i rozwoju jego działań. Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

VII. Realizatorzy i partnerzy programu

1) Realizator

- a) GOPS Działdowo (pracownicy socjalni, asystent rodziny)

2) Partnerzy

- a) Gminny Zespół Interdyscyplinarny
- b) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (specjalista terapii uzależnień)
- c) PCPR w Działdowie
- d) Komenda Powiatowa Policji w Działdowie
- e) Poradnia Pedagogiczno- Psychologiczna w Działdowie
- f) Placówki Oświatowe
- g) Wydział Rodzinny i Nieletnich w Działdowie
- h) Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie
- i) Placówki Służby Zdrowia
- j) Inne organizacje pozarządowe.

VIII. Źródła finansowania programu

Środki na realizację programu mogą pochodzić z:

1. Budżetu Gminy
2. Budżetu państwa
3. Środki pozabudżetowe

IX. Sposób kontroli realizacji programu

1. W terminie do dnia 31 marca każdego roku Wójt składa Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.
2. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Harmonogram działań programowych

Cele szczegółowe	Zadania	Osoba/zespół/partnerzy/odpowiedzialni za realizację
Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców	Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne dla rodziców	psycholog, radca prawny, specjalista terapii uzależnień
	Opracowywanie i wdrażanie projektów i programów profilaktyczno-edukacyjnych dla rodzin i dzieci	GOPS
	Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	pracownicy socjalni, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sąd Rejonowy
	Współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym działającym przy GOPS w rozwiązaniu problemu przemocy w rodzinie	pracownicy socjalni, zespół interdyscyplinarny
	Kształtowanie u rodziców właściwych postaw wychowawczych zgodnych z normami i wartościami społecznymi	pracownicy socjalni, asystent rodziny
	Zapewnienie rodzinie wsparcia i pomocy asystenta rodziny	pracownicy socjalni, asystent rodziny, Sąd Rodzinny i Nieletnich
	Szkolenia asystentów rodziny	GOPS
	Nawiązanie współpracy z dziadkami, pod warunkiem, że sami są wolni od patologii	pracownicy socjalni, dziadkowie
Zapewnienie szczególnej	Objęcie dzieci indywidualną terapią psychologiczno-pedagogiczną (szkoła, poradnia)	Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna, pedagodzy szkolni

ochrony dzieciom w rodzinach zagrożonych	Kierowanie dzieci na kolonie i obozy realizujące programy przeciwdziałania uzależnieniom	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kuratorium Oświaty, PCPR, pracownicy socjalni, szkoła
	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny przeżywającej trudności	pracownicy socjalni, asystent rodziny, kurator
Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych	Pomoc w utrzymywaniu osobistych kontaktów dzieci z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów	rodziny biologiczne, opiekunowie pieczy zastępczej, pracownicy socjalni, asystent rodziny, kurator, psycholog
	Udzielenie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej	pracownicy socjalni, PUP, KIS
	Opracowanie we współpracy z rodziną biologiczną planu pracy, który jest zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej	asystent rodziny, pracownicy socjalni, opiekunowie pieczy zastępczej, rodzice biologiczni
	Wsparcie finansowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci objętych pieczą zastępczą	Gmina, GOPS
	Pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego	asystent rodziny, sąsiedzi, psycholog, kurator, rodzina
	Uaktywnianie rodziców w ponoszeniu współodpowiedzialności za sprawy dziecka (wybór szkoły, zawodu, motywowanie do nauki, do poprawy zachowania)	pedagog szkolny, psycholog, wychowawca dziecka w szkole, pracownicy socjalni, opiekunowie pieczy zastępczej